

Stanovisko

Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR

k materiálu „Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů“

V rámci mezirezortního připomínkového řízení jsme obdrželi výše uvedený návrh a k němu Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR (KZPS ČR) uplatňuje následující zásadní a doporučující připomínky.

Obecné připomínky:

Přenesení administrativní odpovědnosti na školy

V textu se opakovaně objevuje povinnost školy zajistit nebo vyžadovat lékařská posouzení.

Z pohledu ředitele školy: Je třeba jasně vymezit, kdo odpovídá za kontrolu platnosti lékařského posudku a kdo odpovídá za případné následky, pokud žák nebo zákonný zástupce nepředloží aktuální nebo pravdivé informace o zdravotním stavu. Škola nemá odbornou kompetenci posuzovat zdravotní způsobilost. Je nutné zabránit tomu, aby odpovědnost fakticky přešla na ředitele školy.

tato připomínka je zásadní

Nejasnost u praktického vyučování na pracovištích zaměstnavatelů

Problematické je zejména: „pokud praktické vyučování nebo praktická příprava jsou vykonávány na pracovištích právnické nebo podnikající fyzické osoby...“

V praxi středních škol vznikají situace: žák chodí na praxi k desítkám různých zaměstnavatelů, každý zaměstnavatel může mít jiné pracovní podmínky, škola často nemá okamžitou informaci o zařazení konkrétní činnosti do kategorií práce.

Návrh:

Navrhujeme stanovit povinnost zaměstnavatele písemně informovat školu před zahájením praktického vyučování o kategorii práce a případných specifických požadavcích na zdravotní způsobilost žáka. Bez této povinnosti nese škola odpovědnost bez možnosti získat potřebné informace.

tato připomínka je doporučující

Financování zdravotních prohlídek

„Právnická osoba vykonávající činnost školy ... hradí posuzování zdravotní způsobilosti...“

Nicméně je otázkou při posuzování zdravotní způsobilosti při přihlašování ke studiu, kdo uhradí posouzení, když žák podává přihlášky na 3-5 škol a zároveň ještě není žákem ani jedné z nich....

Návrh:

Doplnit, že posuzování zdravotní způsobilosti hradí žák v případě přihlašování ke studiu, škola v případě, že si v průběhu jeho studia posouzení zdravotní způsobilosti vyžádá.

tato připomínka je zásadní

Nejasná terminologie „osoba připravující se na výkon povolání“

Tento pojem se v textu používá opakovaně. Z pohledu školy: není jasné, zda zahrnuje pouze žáky SŠ, zda zahrnuje studenty VOŠ, zda se vztahuje i na rekvalifikace.

Návrh:

Doporučujeme nahradit tento pojem přesně definovaným pojmem „žák střední školy nebo student vyšší odborné školy“, případně jej jednoznačně vymežit.

tato připomínka je doporučující

Povinnost školy získat lékařské posudky od jiných subjektů

Text stanoví:

„Pokud žáka nebo studenta vyslala na lékařskou prohlídku jiná osoba než škola, je tato osoba povinna lékařský posudek škole předat.“

Připomínka:

Je třeba jednoznačně stanovit lhůtu pro předání lékařského posudku a odpovědnost za jeho nepředání.

tato připomínka je zásadní

Ochrana osobních údajů a zdravotních údajů

Text pracuje s citlivými zdravotními údaji. Chybí rozsah údajů, které škola smí evidovat, doba uchování, způsob předávání.

Připomínka:

Doplnit pravidla nakládání s lékařskými posudky ve školní dokumentaci s ohledem na ochranu zdravotních údajů podle GDPR.

tato připomínka je doporučující

Konkrétní připomínky:

K textu návrhu zákona, bodu 4 - § 8 odst. 1 a dále k Důvodové zprávě, II. Zvláštní část, k novelizačním bodům 4 a 5

Do textu návrhu zákona a zároveň do Zvláštní části důvodové zprávy k § 8 doporučujeme doplnit větu:

„U ženy podstupující asistovanou reprodukci bez mužského partnera musí být součástí poučení také vysvětlení právních důsledků rodičovství a matričního zápisu dítěte v rozsahu odpovídajícím zvláštní povaze této situace.“

Odůvodnění:

U ženy bez mužského partnera je vhodné výslovně doplnit, že součástí poučení před IVF mají být i právní důsledky rodičovství a zápisu dítěte. Nejde o námitku proti návrhu, jde o praktickou jistotu pro ženu, dítě i poskytovatele zdravotních služeb, neboť dosavadní civilněprávní úprava pracuje hlavně se situací, kdy s umělým oplodněním souhlasí muž.

tato připomínka je doporučující

K textu návrhu zákona, bodu 6 - § 9 odst. 1

Poslední větu odstavce 1 navrhujeme upravit následujícím způsobem:

*„Lidské embryo vzniklé na základě vajíčka příjemkyně **nebo ženy podle § 3 odst. 1 písm. c)** nebo spermie muže z neplodného páru ~~nebo ženy podle § 3 odst. 1 písm. c)~~ lze použít pro umělé oplodnění jiné příjemkyně, pokud byla posouzena zdravotní způsobilost neplodného páru **nebo ženy podle § 3 odst. 1 písm. c)** v rozsahu stanoveném pro anonymní dárce.“*

Odůvodnění:

Navrhovaná úprava zpřesňuje větnou konstrukci tak, aby odpovídala biologické i logické návaznosti jednotlivých pojmů. V původním znění je výraz „ženy podle § 3 odst. 1 písm. c)“ syntakticky přiřazen ke „spermii muže“, což je věcně nesprávné a může vést k interpretační nejasnosti.

tato připomínka je zásadní

K textu návrhu zákona, bodu 7 - § 9 odst. 2

Navrhujeme úpravu první věty odstavce 2:

*„Pokud lidská embryo nebyla použita nebo neplodný pár **nebo žena podle § 3 odst. 1 písm. c)** ~~neučinili~~ **neučinili** písemné prohlášení o jejich likvidaci podle odstavce 1, může poskytovatel po*

*10 letech uchovávání těchto embryí opakovaně prokazatelně písemně vyzvat neplodný pár **nebo žena ženu podle § 3 odst. 1 písm. c)** o vyjádření k dalšímu uchovávání těchto embryí, včetně udělení souhlasu s jejich zlikvidováním.“*

Odůvodnění:

Navrhujeme opravu nesprávného pádu podstatného jména („žena“ místo správného „ženu“), která zajišťuje jazykovou správnost a jednoznačnost právního textu.

tato připomínka je zásadní

K textu návrhu zákona, bodu 10 - § 9 odst. 5

Navrhujeme úpravu druhé věty odstavce 5:

*„Součástí zdravotnické dokumentace vedené o příjemkyni je písemné prohlášení nebo písemný souhlas, popřípadě doručenka nebo jiný dokument osvědčující prokazatelné odeslání písemné výzvy neplodnému páru **nebo ženy ženě podle § 3 odst. 1 písm. c)**, a záznam o zlikvidování lidských embryí; záznam podepíší zdravotničtí pracovníci, kteří byli likvidaci lidských embryí přítomni.“*

Odůvodnění:

Navrhujeme opravu nesprávného pádu podstatného jména („ženy“ místo správného „ženě“), která zajišťuje jazykovou správnost a jednoznačnost právního textu.

tato připomínka je zásadní

Nad rámec návrhu zákona - k § 51 odst. 2, druhá věta

Do výčtu odborné kvalifikace doporučujeme doplnit zvláštní odbornou způsobilost nebo zvláštní specializovanou způsobilost v oboru posudkové lékařství.

Návrh úpravy: *„Pokud uchazeč registrujícího poskytovatele nemá, posouzení provede a lékařský posudek vydá poskytovatel zdravotních služeb, kterému Ministerstvo obrany udělilo oprávnění k poskytování zdravotních služeb; posuzujícím lékařem je lékař se specializovanou způsobilostí **nebo se zvláštní odbornou způsobilostí nebo se zvláštní specializovanou způsobilostí** v oboru posudkové lékařství, praktické lékařství pro děti a dorost, pediatrie nebo pracovní lékařství.“*

Odůvodnění:

Obor posudkové lékařství je podle vyhlášky č. 152/2018 Sb., o nastavbových oborech vzdělávání lékařů a zubních lékařů, ve znění pozdějších předpisů, nastavbovým oborem, jehož absolvováním získává podle § 21e zákona č. 95/2004 Sb. lékař zvláštní specializovanou způsobilost. V dřívější právní úpravě bylo možné v tomto oboru získat rovněž specializovanou

způsobilost nebo zvláštní odbornou způsobilost. Doporučuje se proto výčet doplnit tak, aby reflektoval všechny relevantní formy ukončení vzdělávání v tomto oboru.

tato připomínka je doporučující

K textu návrhu zákona, bodu 15 - § 51 odst. 3, eventuálně nový odstavec 4 - k posuzování zdravotní způsobilosti žáků a studentů

Navrhujeme doplnit následující větu:

„U žáků a studentů vykonávajících klinickou praxi nebo jinou praktickou přípravu s rizikem poranění ostrými předměty, expozicí biologickým činitelům, infekčnímu materiálu nebo jinému profesnímu riziku musí zůstat zachována plná preventivní a ochranná opatření, včetně jasné odpovědnosti pracoviště za bezpečné podmínky praxe.“

eventuálně doplnit tuto větu:

„Zjednodušení posuzování zdravotní způsobilosti nijak neomezuje povinnost školy a pracoviště praktické přípravy zajistit u klinického výcviku a jiné rizikové praxe plná preventivní a ochranná opatření, zejména při riziku poranění ostrým předmětem, expozice biologickým činitelům nebo infekčnímu materiálu.“

Odůvodnění:

Zjednodušení posudků nesmí být v praxi pochopeno tak, že se oslabí ochrana studentů na klinických pracovištích nebo v jiných provozech s reálným profesním rizikem.

Student v klinickém výcviku nemusí být zaměstnancem, ale reálně se pohybuje v prostředí, kde může být vystaven stejným rizikům jako personál. Tato rizika by neměla „zapadnout“ jen proto, že novela zjednodušuje běžnou školní praxi.

tato připomínka je zásadní

Zdravotní způsobilost – nezpůsobilost

§ 51 odst. 8 zavádí právní fikci zdravotní nezpůsobilosti, avšak neřeší její právní následky. Důvodová zpráva používá formulaci, že student "ztrácí zdravotní způsobilost", což není přesné, neboť nejde o medicínský závěr, ale o právní následek odmítnutí vyšetření.

To vyvolává celou řadu praktických problémů, neboť nejde o skutečnou zdravotní nezpůsobilost, jedná se o právní fikci, kdy lékař vůbec neposoudil zdravotní stav posuzovaného.

To je významný rozdíl oproti situaci, kdy lékař vydá posudek "zdravotně nezpůsobilý".

Z právního hlediska tedy nelze tvrdit, že žák zdravotní způsobilost ztratil. Pouze se na něj pro určitý účel hledí jako na nezpůsobilého.

Pokud se jedná o obor, kde je zdravotní způsobilost podmínkou vzdělávání, pak škola nebude mít platný posudek.

Vyvstává pak otázka, zda takový žák nebo student může pokračovat ve vzdělávání. Z návrhu to nevyplývá.

Za situace, že nastane právní fikce nezpůsobilosti, škola nesmí takového žáka či studenta pustit na praxi. Tím nebude žák / student splnit školní vzdělávací program, pokud bez praxe nelze splnit RVP/ŠVP, pak nesplní podmínky klasifikace, nebude možné uzavřít ročník, nebude moci konat závěrečnou nebo maturitní zkoušku.

Současně není škola oprávněna ukončit dle platné právní úpravy školského zákona vzdělávání takového žáka/ studenta.

Pokud byla zdravotní způsobilost podmínkou přijetí a následně odmítne další prohlídku a stane se fikcí zdravotně nezpůsobilým, bude důsledkem zánik splnění podmínek vzdělávání?

Není zřejmé, zda takový žák může pokračovat v teoretické výuce, zda může být zařazen na jiné formy praktického vyučování, jak dlouho fikce zdravotní nezpůsobilosti trvá ani zda její odstranění nastává automaticky po absolvování lékařské prohlídky. Současně není zřejmé, jak má škola postupovat v případech, kdy v důsledku této fikce nebude možné splnit povinné praktické vyučování nebo jinou část školního vzdělávacího programu. Navržená úprava tak vytváří značnou právní nejistotu jak pro školy, tak pro žáky a studenty.

Návrh:

Navrhujeme právní následky této fikce výslovně upravit, případně doplnit alespoň důvodovou zprávu o jednoznačný výklad postupu školy v těchto situacích.

Navrhovaná úprava stanoví sankci (fikci nezpůsobilosti), avšak nestanoví proces ani následky, čímž přenáší řešení na školy, které pro něj nemají jasnou zákonnou oporu. To může vést k rozdílným postupům jednotlivých škol a ke sporům o zákonnost jejich rozhodnutí.

tato připomínka je zásadní

K Důvodové zprávě, I. Obecná část, díl A - strana 1 – oblast asistované reprodukce

Do důvodové zprávy k části, týkající se asistované reprodukce, navrhujeme doplnit upřesnění:

„Navrhované rozšíření přístupu k asistované reprodukci nezakládá samo o sobě nový nárok na úhradu z veřejného zdravotního pojištění. Úhrada se i nadále řídí zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, případně jiným zvláštním právním předpisem.“

Odůvodnění:

Nerozporujeme samotný záměr umožnit asistovanou reprodukci ženám bez mužského partnera. Potřebujeme ale jednoznačně potvrdit, že tato změna sama o sobě nezakládá nový nárok na úhradu z veřejného zdravotního pojištění.

Důvodová zpráva sice již v Oddíle C – Předpokládaný hospodářský a finanční dopad

navrhované právní úpravy uvádí, že tyto služby nebudou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění, vzhledem k citlivosti tématu a možným budoucím výkladům je vhodné dle našeho názoru tuto větu akcentovat přímo ve vztahu k úhradám.

tato připomínka je zásadní

K Důvodové zprávě, I. Obecná část, díl A - strana 2 - k posuzování zdravotní způsobilosti žáků a studentů

Doporučujeme doplnit rámcový odhad: očekávaný počet sloučených posudků, počet dodatečně vyžádaných prohlídek během praxe, počet negativních posudků, počet případů předání k pracovnílékařským službám a případně počet relevantních zdravotních nebo bezpečnostních událostí v praktické přípravě. Výsledky doporučujeme vyhodnotit po 24 měsících účinnosti novely zákona.

Odůvodnění:

Směr návrhu – méně zbytečných posudků a méně administrativy – považujeme za rozumný. Současně ale chybí alespoň základní odhad, kolika osob se změna dotkne a jak se ověří, že zjednodušení nesníží ochranu zdraví žáků a studentů.

Pokud má novela ulevit školám, studentům, lékařům i zaměstnavatelům, je vhodné mít jednoduchý způsob, jak po dvou letech ověřit, že úleva opravdu nastala a současně nebyla oslabena bezpečnost.

tato připomínka je doporučující

K Důvodové zprávě, I. Obecná část, díl A - strana 2 – pracovnílékařské služby

Do důvodové zprávy k této části doporučujeme doplnit:

„Změna § 54 je organizačním zjednodušením pro nerizikové práce bez zvláštního požadavku na zdravotní způsobilost. Nedotýká se povinností zajistit pracovnílékařské služby, zdravotní dohled, následné prohlídky, evidenci expozice a preventivní opatření tam, kde je vyžadují právní předpisy, zejména v oblasti karcinogenů, ionizujícího a neionizujícího záření, elektromagnetických polí, optického záření, biologických rizik, ostrých předmětů a práce se zobrazovacími jednotkami.“

Do důvodové zprávy nebo prováděcí vyhlášky dále navrhujeme doplnit:

„Úprava nezbavuje zaměstnavatele povinnosti zajistit prohlídky očí a zraku a další opatření při zrakové zátěži nebo práci se zobrazovací jednotkou, pokud to vyplývá z prováděcího předpisu nebo z hodnocení rizik.“

„Navrhovaná úprava § 54 se nedotýká následných lékařských prohlídek po skončení rizikové

práce, dlouhodobého uchovávání údajů o expozici, informování bývalých zaměstnanců ani povinností stanovených orgánem ochrany veřejného zdraví.“

Odůvodnění:

V podkladech je § 54 opakovaně uveden jako součást transpozice evropského zdravotního dohledu. Proto je bezpečnější výslovně potvrdit, že novela nemá založit žádnou mezeru v ochraně zdraví zaměstnanců.

Zjednodušení pracovnělékařských služeb u skutečně nerizikových prací dává smysl. Je ale potřeba výslovně říct, že se tím nesnižuje úroveň zdravotního dohledu tam, kde ji vyžadují evropské předpisy, prováděcí vyhlášky nebo jiný zvláštní předpis.

Je potřeba výslovně ověřit, že změna § 54 nijak neoslabí prohlídky očí a zraku u práce se zobrazovacími jednotkami tam, kde jsou podle pravidel potřebné. U práce se zobrazovacími jednotkami evropská úprava výslovně počítá s prohlídkami očí a zraku. Při zjednodušení § 54 by nemělo vzniknout nejasné místo, zda tato povinnost trvá.

U karcinogenů, mutagenů, ionizujícího záření a některých dalších expozic se zdravotní následky mohou projevit až po delší době. Proto musí zůstat jasné, kdo a jak hlídá následné prohlídky a evidenci. Je potřeba výslovně potvrdit, že novela nijak nemění následné lékařské prohlídky po skončení rizikové práce ani vedení dlouhodobých záznamů o expozici.

tato připomínka je doporučující

K Důvodové zprávě, I. Obecná část, díl C – Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy – strana 4

„V případě asistované reprodukce nebudou zdravotní služby spojené s asistovanou reprodukcí hrazeny z veřejného zdravotního pojištění.“ – doporučujeme upravit znění této věty

Odůvodnění:

Uvedené tvrzení není v souladu s platnou právní úpravou veřejného zdravotního pojištění, obsaženou v § 15 odst. 3 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění. Toto ustanovení stanoví podmínky úhrady zdravotních služeb poskytovaných v souvislosti s mimotělním oplodněním (IVF) a váže je na splnění podmínek na straně ženy, zejména věku a zdravotní indikace, nikoliv na existenci mužského partnera.

Předložená novela neobsahuje změnu zákona č. 48/1997 Sb. k vyloučení úhrady asistované reprodukce ženám bez mužského partnera, nelze bez dalšího dovozovat, že zdravotní služby asistované reprodukce nebudou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění (do věku 40 let).

Důvodová zpráva sama o sobě nemůže založit výluky z úhrady. Předkladatel zároveň v důvodové zprávě uvádí, že již nyní v této situaci dochází k obcházení zákona, tedy žena

podstupuje asistovanou reprodukci na základě žádosti s mužem, se kterým není v žádném vztahu a neplánuje s ním dítě vychovávat a v případě splnění podmínek dle zákona č. 48/1997 Sb. je už taková léčba hrazena z v.z.p.

I z tohoto důvodu pravděpodobně nedojde k výraznému dopadu do systému v.z.p., nebude však nulový (zvýšený dopad budou představovat ženy, které doposud takto podstoupily asistovanou reprodukci v zahraničí jako samoplátkyně a nově budou mít nárok na úhradu z v.z.p.).

tato připomínka je doporučující

K Tezím prováděcích právních předpisů

U vyhlášky č. 79/2013 Sb. doporučujeme jasně popsat nové pojmy a minimální obsah žádosti/posudku.

U vyhlášky č. 391/2013 Sb. doporučujeme, aby seznam zdravotně náročných sportovních disciplín byl věcný, odborně odůvodněný a nepříliš široký.

Do prováděcí úpravy proto doporučujeme doplnit minimální obsah žádosti: druh práce, kategorie práce, rizikové faktory, profesní rizika, režim práce, relevantní ergonomická nebo psychosociální zátěž a možnost registrujícího poskytovatele odmítnout posouzení, pokud nemá dost informací nebo je vhodnější poskytovatel pracovnělékařských služeb (dále též „PLS“).

Pokud má u části prací posuzovat zdravotní způsobilost registrující poskytovatel, musí dostat dostatek konkrétních informací o tom, jakou práci má člověk skutečně vykonávat. Praktický lékař často zná pacienta, ale nemusí znát pracoviště. Bez kvalitního popisu práce by posudek mohl být formální, a ne dost bezpečný.

Novela bude v praxi fungovat pouze tehdy, pokud budou včas a srozumitelně upraveny navazující vyhlášky. Jinak hrozí, že školy, zaměstnavatelé, praktičtí lékaři, PLS a tělovýchovní lékaři budou změnu vykládat rozdílně.

tato připomínka je doporučující

Kontaktní osoby:

Mgr. Jakub Machytka
Dr. Jan Zikeš

e-mail: jakub.machytka@uzs.cz
e-mail: zikes@kzps.cz

mob: 727 956 059
mob: 775 15 77 50

V Praze dne 22. července 2026

Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MSc., MBA
prezident